

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
Кафедра педагогічної майстерності та менеджменту
імені І. А. Зязюна

Гриньова М.В., Пивовар Н.М.

ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВУ

«ЮНИЙ ПЕДАГОГ»

Полтава – 2022

УДК 37.091.12:005.336.5(072)

Г85

*Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка (протокол 8 від 28.02.2022 р.)*

Автори:

Гриньова Марина Вікторівна – докторка педагогічних наук, професорка, ректорка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, член-кореспондентка НАПН України;

Пивовар Ніна Михайлівна – доцентка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Рецензенти:

Жданова-Неділько Олена Григорівна – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Ткаченко Андрій Володимирович – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Гриньова М. В., Пивовар Н. М.

Г85 Програма факультативу «Юний педагог» / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : Астроя, 2022. – 42 с.

ISBN 978-617-7915-09-5

Програма факультативу «ЮНИЙ ПЕДАГОГ» складена на основі багаторічного практичного досвіду авторів з профорієнтаційної роботи у системі «школа – педагогічний ЗВО – школа» і адресована учням, класним керівникам, організаторам позакласної й позашкільної роботи та заступникам директорів ЗЗСО з виховної роботи.

УДК 37.091.12:005.336.5(072)

ISBN 978-617-7915-09-5

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022
© Гриньова М.В., Пивовар Н. М., 2022
© Астроя, 2022

Лише той Учитель, хто живе так, як навчає.

Г. Сковорода

*До педагогічної справи треба закликати,
як до справи морської, медичної або тому подібним,
не тих, які прагнуть тільки забезпечити собі життя,
а тих, які відчують до цієї справи і до науки свідоме покликання і
передчують у ньому своє задоволення,
розуміючи загальну народну потребу.*

Д.І. Менделєєв

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах ринку праці особистість активно взаємодіє з навколишнім соціальним середовищем і самостійно реалізовує обрану програму професійного розвитку. Суспільні інститути в державі лише намагаються створити для цього достатні умови.

Обравши певну професійну програму, люди прагнуть посісти в суспільстві таке соціально-професійне місце, яке зможе гарантувати їм якомога кращі умови для власної безпеки життєдіяльності. В основі такого руху лежить оволодіння людиною відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем професіоналізму, котрий – головний засіб її конкурентоспроможності на ринку праці.

Основна ідея курсу факультативу «Юний педагог» – профорієнтаційна. Отож, цей курс – пропедевтичний та виконує завдання практико-орієнтовної допомоги у набутті особистісного досвіду в пізнанні професії педагога, бо сучасна профорієнтація – то набуття знань не тільки про необхідні соціуму професії та реальний стан ринку праці. Сьогодні підлітки прагнуть самостійно й цілком свідомо робити вибір на царині привабливої діяльності але, як правило, і розуміючи його наслідки. Школа ж покликана створити умови для реалізації такого прагнення.

Сучасна професійна орієнтація, як наскрізний процес, може тому посприяти через опанування учнями життєво необхідних навичок, розвиваючи сучасні знання та компетентності, а головне – даючи віру в себе і свої сили. Така профорієнтація має бути

повноправною у НУШ, адже вона розбудовується із урахуванням чинного законодавства України, цілого ряду законів: «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», а також «Концепції профільного навчання в старшій школі» (затвердженої Наказом МОН України № 1456 від 21.10.2013 р.), «Примірного положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї» (затвердженого Наказом МОН України № 714 від 30 червня 2011 р.).

Тож в умовах модернізації шкільної освіти передпрофільному та профільному навчанню належать провідні ролі у розвитку пізнавального інтересу школярів до майбутньої сфери професійної діяльності. Те і визначає **актуальність** цієї Програми факультативного шкільного курсу «Юний педагог» як важливого компонента навчального плану НУШ у вирішенні такого завдання позаурочної роботи, зокрема, учнівських профільних факультативів гуртків.

**Програма факультативу «Юний педагог»
розрахована на один (два) роки, заняття факультативу –
дві (одна) години на тиждень**

Мета Програми факультативу «Юний педагог» – пошук шляхів професійного самовизначення учнів в умовах передпрофільного та профільного навчання, орієнтованого на професію педагога в умовах реалізації вимог програм середньої (повної) загальної освіти; створити умови самовизначення старшокласників щодо професії педагога; спонукати учнів на самопізнання, самоорганізацію, самоосвіту, спрямованих на розвиток пізнавального інтересу до професії педагога.

Цей курс передбачає підвищення й загальнокультурного рівня школярів, розвиток особистісних і допрофесійних умінь. Тому до змісту курсу введені різноманітні теми з психології, педагогіки, основ педагогічної майстерності ба навіть з економіки. Тож програма факультативу «Юний педагог» може реально допомогти старшокласникам усвідомити важливість та відповідальність за вибір професії педагога; дати можливість перевірити свої здібності й

схильності саме до цієї діяльності; допомогти у побудові свого подальшого освітньо-професійного маршруту.

Факультатив «Юний педагог» має прищепити підліткам, котрі відвідують його, також і знання про те, що повага до особистості їхніх майбутніх учнів, турбота про них, довірливе ставлення лежать в основі педагогічного процесу, а спільна робота учителя та учнів націлена на пізнання надзвичайно різних індивідуальностей у цьому різновекторному спілкуванні, на самоактуалізацію у їхній діяльності, у міжособистісних стосунках з іншими людьми, оскільки все це особливо важливе у професії педагога. Негативні ж наслідки неправильно обраної професії жорстко торкнуться як його самого, так і соціального оточення. До того ж, за даними досліджень американських учених, правильний вибір професії у 2-2,5 рази зменшує плинність кадрів та на 10-15% збільшує продуктивність праці.

Завдання освоєння Програми факультативу «Юний педагог»

1. Сприяти мотивації учнів на самопізнання та розвиток своїх здібностей.

2. Розвивати мотиви професійного вибору та потребу в професійному самовизначенні у вигляді формування цілісного ставлення до педагогічної діяльності.

3. Створювати умови для аналізу старшокласниками вимог до професійної педагогічної діяльності, професійно значущих якостей особистості педагога.

4. Сприяти осмисленню специфіки педагогічної професії.

5. Розвивати вміння конструктивного педагогічного спілкування, саморегуляції поведінки та діяльності, здатність працювати у команді.

6. Надати можливість для проектування учнями стратегії професійного і особистісного саморозвитку.

Елементи Програми факультативу «Юний педагог»

Базова формула цілісної професійної орієнтації у закладі освіти складається з 3-х елементів: наскрізна професійна орієнтація, окремий профорієнтаційний курс на рівні базової та старшої профільної освіти (наприклад, 8 та 10 клас), практика і волонтерство.

Практика та волонтерство можуть запроваджуватись для учнів, які досягли 14 років. Використовуються у рамках класних і шкільних профорієнтаційних проєктів, у партнерстві з громадами, роботодавцями, закладами освіти, громадськими організаціями; може бути визнаними як результати навчання з отримання певних часткових професійних кваліфікацій за умови здобуття профільної освіти в закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Впровадження профорієнтації у школі – інструмент реалізації педагогіки партнерства. Тож активне залучення батьків та родин учнів до профорієнтації може відбуватися через бесіди, особистий приклад, заохочення до творчих успіхів, спільний пошук рішень, спільні суспільно-корисні справи, благодійні акції тощо.

Все це сприятиме більшій залученості родин до побудови освітньо-професійної траєкторії підлітка. Батькам надаватиметься допомога щодо спеціальних знань про стадії розвитку та психологію дитини, способів її виховання та підтримки залежно від її індивідуальних особливостей.

У межах реалізації цієї концепції для батьків будуть розроблені рекомендації та матеріали про те, як говорити із дітьми про вибір професії, як саме допомогти у розвитку сильних сторін підлітків, як підтримувати їх на шляху самопізнання, особистісного розвитку, вибору професійних напрямів та розвитку кар'єри.

Методи й форми навчання за Програмою факультативу «Юний педагог»

Профорієнтаційна робота проводиться із застосуванням особистісно зорієнтованого, діяльнісного і компетентнісного підходів до формування свідомого професійного самовизначення кожного учня.

Особистісно зорієнтований підхід до профорієнтаційної роботи забезпечує вивчення та врахування індивідуальних психофізіологічних особливостей школярів, їхніх інтересів і запитів, розвиток здібностей, необхідних для їхньої реалізації. Компетентнісний підхід відповідальний за формування здатності будувати власну професійну траєкторію на основі знань про індивідуальні особливості, запити й можливості, потреби ринку праці у певних спеціалістах та вимогах професії до людини (професіографічна інформація).

Діяльнісний підхід націлений на розвиток умінь і навичок учня застосовувати здобуті знання у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного й природного середовища, адаптації до соціально-економічних перетворень та змін у кон'юктурі ринку праці.

Компонентами профорієнтаційної роботи є професійне інформування, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація.

Професійне інформування – ознайомлення школярів з різними професіями, з пов'язаним із ними змістом трудової діяльності, з тими вимогами, які ці професії висувають перед людиною, а також з тим, де цими професіями можна оволодіти, завдяки чому старшокласники виявляють свої індивідуальні схильності, психофізіологічні можливості, формують уміння зіставити їх з вимогами професії, до якої вони мають інтерес та нахили, аби прийняти правильне рішення щодо своєї придатності до професійної діяльності в обраній галузі.

Роботу з професійного інформування у школі організують: класний керівник, педагог-організатор, соціальний педагог, учителі-предметники.

Існує багато форм та методів професійного інформування учнів: екскурсії на виробництва, зустрічі з представниками різних професій, відвідування вищих навчальних закладів, організація диспутів та бесід з використанням ефективних освітніх технологій. Важливо у цій роботі замінювати монологічні методи подання інформації на діалогові форми спілкування педпрацівників з учнями та учнів поміж собою, підвищувати рівень їхньої самостійності під час участі у профорієнтаційних заходах, проєктній діяльності.

Професійну діагностику та консультування проводить практичний психолог навчального закладу.

Систематична і злагоджена робота з професійної орієнтації учнівської молоді сприяє прогнозованим для юної людини результатам професійного відбору, а це – система роботи, спрямована на надання допомоги учневі у визначенні й виборі конкретної професії на основі виявлення й оцінки його загальних та спеціальних здібностей, інтересів, потреб і об'єктивних умов професійної підготовки й працевлаштування.

На цьому етапі важливу роль відіграє організація застосування практичних занять: на базі навчально-виробничих установ, професійно-технічних училищ тощо. Паралельно передбачається знайомство учнів із навчальними закладами педагогічного профілю різного рівня педагогічної освіти, чим розкривається специфіка спеціальностей та напрямів підготовки фахівців у цій системі. Організуються зустрічі із представниками різних педагогічних професій.

Все це у комплексі створить сприятливі умови для подальшої профорієнтації старшокласників. У Програмі передбачено і поєднання різноманітних організаційно-практичних форм та методів відповідного навчання: лекція, семінар, конференція, диспут, метод проєктів, ділова та рольова гра, робота у майстернях. У ході навчання передбачається виконання учнями як самостійно, так і під керівництвом вчителя, таких видів робіт: знайомство з нормативно-правовими та законодавчими матеріалами щодо праці педагога, з вимогами до його професійно важливих особистісних якостей, самодіагностика відповідності власних особистісних якостей професійним вимогам, вивчення особливостей дітей різних вікових груп тощо.

Програма курсу враховує вікові особливості учнів, рівень їхньої інформованості у питаннях профорієнтації. При викладі всіх навчальних питань рекомендується спиратися на попередній життєвий та особистісний досвід учнів зі спілкування та взаємодії з іншими людьми, на знання про педагогів та їхню професію. Право вибору педагогічних технологій, побудова методичної системи навчання і тут належить вчителю.

Під час підготовки до занять рекомендується використовувати новітні інтернет-ресурси – освітні сайти в Україні (див. Додаток Е)

Очікувані результати навчання за Програмою факультативу «Юний педагог»

Вони наступні:

Вироблені когнітивні вміння: виділення головної думки у мовленні та в тексті, аналізування явища, вміння порівнювати, узагальнювати, робити висновки, здійснювати перенесення знань (опанувавши міжпредметні та внутрішньоопредметні зв'язки, а також зв'язок із сучасністю, особистим життєвим досвідом), визначати свою позицію до отриманої інформації, чітко формулювати власну думку, аргументувати її, висловлювати оцінювальні судження, здійснювати самоаналіз.

Комунікативні вміння: удосконалене оволодіння усною, письмовою мовою, уміння вести діалог, диспут, брати участь у дискусії у розгорнутому монологічному мовленні, розкривати зміст досліджуваної проблеми, виступати з повідомленнями та доповідями.

Інформаційні вміння: фіксування усної інформації у вигляді рукописів та на різних електронних носіях, подання інформації у вигляді таблиць, схем, графічних малюнків, робота з письмовими текстами, у тому рахунку – комп'ютерними.

Уміння самоорганізації: планування самостійної роботи у процесі позаурочної діяльності з підготовки до семінарів, конференцій, диспутів, олімпіад, конкурсів, участь у групових формах навчальної діяльності, робота в команді, планування завдань самоосвіти та їхньої реалізації.

Допрофесійні вміння: користуватися доступними методами виявлення професійних намірів та інтересів до педагогічної діяльності: здійснювати анкетування, самооцінку, створювати карту інтересів; оцінювати та співвідносити індивідуальні особливості особистості з вимогами до професійно важливих якостей особистості педагога; працювати з інформаційно-довідковою літературою щодо

професії педагога, педагогічної освіти; виділяти в навколишньому світі педагогічні проблеми, описувати педагогічні ситуації та піддавати їх первинному аналізу на основі особистісної позиції.

Вимоги до результатів освоєння Програми факультативу «Юний педагог»

Знати: предметні результати, сутність і структуру педагогічної діяльності, її функції, вимоги до професії та особистості педагога, структуру педагогічних здібностей, ціннісно-сміслові установки, особистісні результати, особистісні та професійно значущі якості педагога, психологічні властивості особистості педагога, способи саморегуляції поведінки та діяльності, метапредметні результати, основи значущих соціальних та міжособистісних відносин, основні форми та методи організації діяльності школярів, основні етапи організації проектної та дослідницької діяльності.

Отримати такі предметні результати: вміти обґрунтовувати свій вибір педагогічної професії, аналізувати й моделювати ситуації педагогічної діяльності.

Досягти таких особистісних результатів: вміти проводити самоаналіз та самооцінку своєї діяльності, здійснювати первинну самодіагностику особистісно-професійних якостей, співвідносити свої індивідуально-психологічні особливості та можливості з вимогами педагогічної професії.

Одержати такі метапредметні результати: ставити нові навчальні завдання, самостійно контролювати, оцінювати та коригувати свою діяльність, пропонувати свої способи вирішення завдань, створювати власні знання на основі доступної інформації.

Осягнути володіння наступними особистісними результатами: одержати навички саморозвитку та особистісного самовизначення, навчально-дослідницької, проектної та соціальної діяльності.

Для досягнення таких цілей як підготовка відповідних професійних кадрів та створення найбільш ефективних механізмів управління освітньою системою, сьогодні розробляються проекти, котрі передбачають створення структурної моделі щодо системного

підвищення рівня мотивації старших школярів до вибору педагогічної професії та ознайомлення з напрямками педагогічної діяльності. Така модель на практиці буде реалізовуватися і через організацію дистанційної профорієнтаційної програми «Юний педагог». Вона охоплюватиме два основні блоки: шкільний (рання мотивація) та вибірковий(цільова мотивація). Програма матиме в собі дві форми безкоштовного доступу старшокласників: онлайн та офлайн. У такому варіанті факультатив «Юний педагог» реалізовуватиметься на спеціальному порталі, який акумулюватиме в собі різноманітну інформацію з основ педагогічної діяльності: профорієнтація, педагогічні блоги, майстер-класи, психолого-педагогічні тренінги, вікторини та квести, комунікаційні ігри, педагогічні конкурси, квізи та олімпіади, проєктна діяльність. Також у цій розробці буде представлено три додаткові блоки: освітній (мотивація навчання за професією), професійний (професійно-орієнтовна мотивація), андрогогічний (мотивація безперервної освіти) (див. додаток __).

Основна кінцева мета, на яку спрямований цей проєкт, – підвищення якості освіти загалом в Україні, в регіонах.

Проєкт допоможе школярам отримати якісну додаткову освіту з різних учбових дисциплін, скласти власні уявлення щодо професії вчителя. Соціальною ж новизною факультативу-порталу стане реалізація індивідуально-диференційованого підходу до педагогічної діяльності. На основі інформації, отриманої на факультативному порталі, кожен користувач-старшокласник повинен буде для себе вирішити, чи вмотивований він саме до педагогічної діяльності, чи буде його подальша робота пов'язана із системою освіти. Кожному школяреві, котрий стійко а чи орієнтовно вибрав для себе освітню сферу діяльності, доведеться й обрати напрямок у цій галузі. А це: чи стати йому вчителем-просвітителем – майбутнім учителем-керівником методоб'єднань, педагогом-методистом, педагогом-організатором а чи вчителем-новатором, проєктним тренером, заступником директора з наукової роботи та інновацій, працівником системи додаткової освіти, у тому рахунку – у галузі проєктної і грантової діяльності, а чи вчителем-підприємцем – майбутнім керівником освітніх центрів, засновником автономних

некомерційних організацій у системі освіти, чи вчителем-менеджером – майбутнім завідувачем навчальної частини школи, заступником директора з навчальної роботи або виховної, а то й директором школи (все це – за допомогою навчання у ВНЗ за спеціальними програмами).

Навчально-тематичний план Програми факультативу «Юний педагог»

№п/п	Теми та їхній зміст	Кількість годин теоретичних	Кількість годин практичних	Всього
1	ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЇ Як народжуються професії? Класифікація професій. Професія вчителя. Народження педагогічної діяльності. Професійна та непрофесійна педагогічна діяльність. Визначні педагоги сьогодення та минувшини.	4	4	8
2	ВЧИТЕЛЬ – КЛЮЧОВА ПОСТАТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ Сучасні уявлення щодо професійної діяльності педагога: професійні ролі, професійні навички та креативність педагога. Поняття професійної компетентності вчителя.	2	2	4
3	УЧИТЕЛЬ: ЛЮДИНА, ОСОБИСТІСТЬ, ПРОФЕСІОНАЛ Особистісні якості педагога, що обумовлюють успішність	2	2	4

	<p>його діяльності. Основні компетентності вчителя, які визначені чинним законодавством України: володіння державною мовою, здатність вільно спілкуватися нею, математична компетентність, компетентність у галузі природничих, наук, техніки і технологій, інноваційності, інформаційно-комунікативна компетентність, навчання упродовж усього життя, підприємливість та фінансова грамотність, громадянські й соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробутом та здоровим способом життя, усвідомлення рівних прав і можливостей, культурна та екологічна компетентність.</p>			
4	<p>УЧЕНЬ – УЧИТЕЛЬ. УМІННЯ ЗРОЗУМІТИ ІНШУ ЛЮДИНУ Поняття про педагогічну діяльність як мета-діяльність. Роль та значення емпатії у педагогічній діяльності. Рефлексивний характер педагогічної діяльності. Знання про себе у професії вчителя.</p>	2	2	4

5	<p>МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАЦІ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ Соціальна зумовленість змісту педагогічної діяльності й пріоритети дитини у роботі вчителя. Вимоги до вчителя НУШ. Основні компетентності сучасного вчителя.</p>	2	2	4
6	<p>ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ Поняття педагогічного спілкування, його сторони, функції. Структура і стилі педагогічного спілкування. Поняття педагогічного діалогу. Дистанційне спілкування.</p>	2	4	6
7	<p>ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ Сутність понять «культура», «особистісна культура», «професійна культура». Елементи культури: звичаї, норми, цінності. Особистісна культура вчителя та її функції.</p>	2	2	4
8	<p>СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ Педагогічні навчальні заклади. Педагогічні спеціальності та напрями педагогічної освіти. Освітні програми.</p>	2	2	4
9	<p>ЯК СТАТИ ПЕДАГОГОМ? Шлях до професії вчителя: «Школа – університет – школа». Цілепокладання</p>	4	2	6

	та мотивація. Де і ким може працювати вчитель? Освітній округ та опорний заклад загальної середньої освіти. Умови праці. Соціальний захист та гарантії праці вчителів. Зарплата педагогічних працівників. Професійна кар'єра вчителя.			
10	ПРЕСТИЖ, ІМІДЖ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ У СУПІЛЬСТВІ Й ДЕРЖАВІ Престиж та характер педагогічної праці як виду соціальної діяльності, що передбачає передачу знань та досвіду од старшого покоління до покоління, яке тільки опановує світ. Поняття про імідж як символічний образ суб'єкта. Імідж характеризується єдністю зовнішнього вигляду й поведінки та відтворює потреби соціальної групи. Самопрезентація вчителя.	2	4	6
11	РИНОК ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАЦІ Потреби та пропозиції. Хто формує вимоги до вчителя? Професійні стандарти. Повноваження Державної служби якості освіти.	2	2	4
12	ПЕДАГОГІЧНЕ ВОЛОНТЕРСТВО Педагогічно спрямована	2	2	4

	волонтерська діяльність як засіб розвитку особистості, її соціалізації, духовного становлення. Мета, завдання, значення, форми проведення. Основні принципи руху.			
13	ДІАГНОСТИЧНИЙ ПРАКТИКУМ	2	4	6
14	ПІДСУМКОВИЙ УРОК «Я і освіта, професія та кар'єра». Творчий звіт слухачів факультативу.	4	–	4
	УСЬОГО	34	34	68

Факультативний курс «Юний педагог» рекомендується проводити в інтерактивній формі, приміром, у вигляді ділових та рольових ігор, екскурсій, зустрічей з яскравими особистостями у педагогічній професії. Слід заповнити ці теми змістом, котрий відображає практичні аспекти професійної діяльності педагога, наприклад: вчителя у сім'ї, взаємодію з різновіковими групами учнів, а також з різних соціальних та етнічних груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабенко І. В., Барбінов В. В., Барбінова А. В. та ін. Система факультативної підготовки учнів середньої школи до вибору вчительської професії (із досвіду орієнтації школярів на педагогічну професію у контексті співробітництва ЗВО та ЗЗСО у 80-і роки ХХ ст.). Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи : колективна монографія ; за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава. 2021. 517 с.
2. Близнюк Л. Н. Профорієнтаційна робота у школі. *Завуч*. 2012. № 15. С. 50–54.
3. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и профессиональное самоопределение молодежи. Киев : Наукова думка. 2008. 144 с.
4. Гриньова М., Гриньов С., Сас Н. Загальнотеоретичні підходи до побудови моделі підготовки майбутніх вчителів – студентів педагогічних спеціальностей до професійної діяльності в умовах нової української школи (НУШ). *Витоки педагогічної майстерності* ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2019. Випуск 24. С. 63–67 с. (Серія «Педагогічні науки»)
5. Гриньова М. В. Профорієнтація як шлях до успішного професійного самовизначення особистості / М. В. Гриньова, О. Р. Ханнанова. *Ukrainian professional education. Українська професійна освіта*. 2018. Вип. 3. С. 34–44.
6. Закатнов Д. О., Мельник О. В., Федоришин Б. О. Зміст профорієнтаційної роботи зі старшокласниками. К. : ІПВ АПН України, 2003. 80 с.
7. Зязюн І. А. Учитель: Експериментальна целева програма «Школа – педвуз – школа». Полтава, 1985. 64 с.
8. Киричук В. О. Особливості соціально-педагогічного проектування особистісного розвитку учня. Соціально-педагогічне проектування розвитку обдарованості учня в системі навчально-виховного процесу: посібник. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 192 с.
9. Климова Н. А. Модуль: «Комунікативна компетентність» : Методичні рекомендації. К. : Інститут обдарованої дитини, 2014. 64 с.

10. Крупина Л. Особливості допрофесійної педагогічної підготовки старшокласників у педагогічних ліцеях України. *Педагогічні науки*. 2017. № 69. С. 38–43.

11. Кучер Н. С. Діяльність соціального педагога з профорієнтації старшокласників : дипломна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : спец. 231 Соціальна робота. ХГПА. Хмельницький: ХГПА, 2020. 56 с.

12. Лозовецька В.Т. Професійна орієнтація молоді в умовах сучасного ринку праці : Монографія. К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2012. 162 с.

13. Педагогічні основи трудового становлення і професійного самовизначення учнівської молоді : [монографія] / За ред. М. П. Тименка. К.: Інститут педагогіки України, 2006. 268 с.

14. Пивовар Н. М. Діагностичні можливості професійного ідеалу в системі допрофесійної підготовки вчителя Нової української школи. *Витоки педагогічної майстерності* ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2019. Вип.23. С. 161–166.

15. Пивовар Н. М. Система факультативної підготовки учнів середньої школи до вибору вчительської професії. *Витоки педагогічної майстерності* ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2018. Вип. 22. С. 180–184.

16. Пивовар Н. М. Формування професійного ідеалу в системі допрофесійної підготовки вчителя (з досвіду роботи). *Витоки педагогічної майстерності* ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2017. Вип. 19. С. 258–263.

17. Пивовар Н. М., Ханнанова О. Р., Хилинская Т. В. Основные идеи политика и государственного деятеля Ф. Т. Моргуна о путях реформирования образования в Украине. *World science: problems, prospects and innovations*. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 567–574.

18. Пивовар Н., Кривонос О. Педагогічний спадок Михайла Гордієнка у контексті сучасного педагогічного пошуку. *Витоки педагогічної майстерності* ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2019. Вип. 24. С. 126–129.

19. Пивовар Н., Хілінська Т. Воспитание будущего учителя как система его профессионального развития и саморазвития (из опыта

работы). International scientific and practical conference «*Science and education: problems, prospects and innovations*» (April 1-3, 2021) CPN Publishing Group, Kyoto, Japan. 2021 p. С. 811–819.

20. Пивовар Н., Хілінська Т. Досвід, що випередив еволюційний розвиток освіти в Україні. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXV Каришинські читання) : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Полтава, 29-30 трав. 2018 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава : Астроя, 2018. С. 255–257.*

21. Професійна орієнтація: теорія і практика: наук.-метод. посібн. [для педагогічних працівників] / За ред. О. В. Мельника. Івано-Франківськ: «Тіповіт», 2011. 279 с.

22. Процько Х. В. Характеристика критеріїв та рівнів сформованості профорієнтаційної компетентності майбутніх учителів технологій. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 71. Серія : Педагогічні науки. Чернігів: ЧДПУ, 2009. С. 121–124.*

23. Семиченко В. А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. К.: Миллениум, 2004. 521 с.

24. Скрипник М. Мистецтво бути педагогом: Зб. тренінг занять. К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. 112 с.

25. Ставецький В. Юрист – усе ще престижно, а вчитель – ні: формування свідомого підходу до вибору професій. *Шкільний світ. 2012. № 3. С. 4–5.*

26. Уруський А. Історичний досвід допрофесійної та початкової професійної підготовки старшокласників у 50–80-х роках ХХ ст. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Вип. 45: збірник наукових праць / [за заг. ред. Д. Е. Кільдерова]. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 296–302.*

27. Яланська С. Система профорієнтаційної роботи у навчальному закладі. *Психолог. 2013. № 11/12. С. 80–83.*

28. <https://goaravetisyan.ru/uk/test-organizatorskie-sposobnosti-test-kommunikativnye-i/>

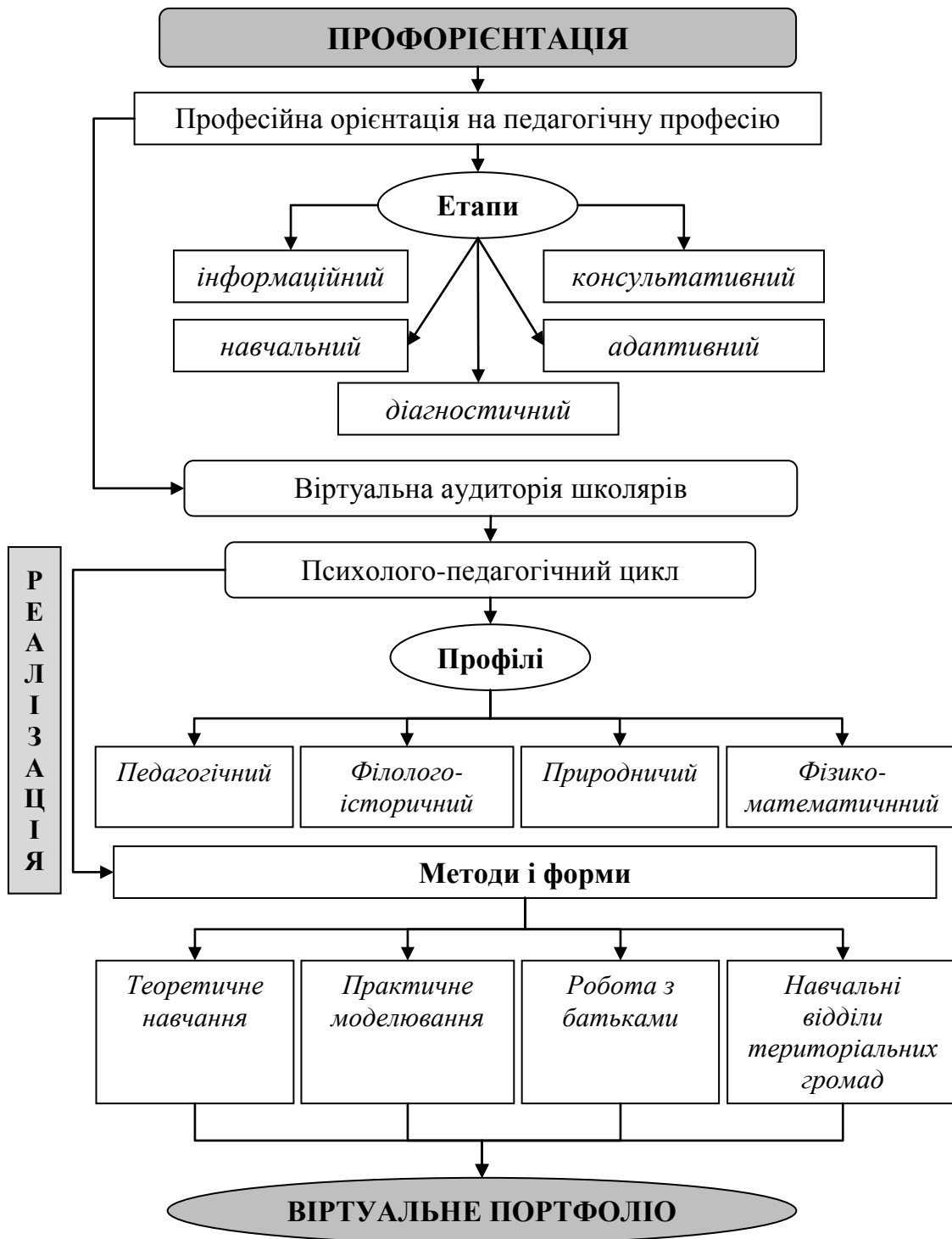
29. <https://proforientator.com.ua/ua/vopros-otvet-o-proforientacii/proforientacziya-na-raznyix-etapax-professionalnogo-razvitiya.html>

30. <https://www.dar.school/courses/tvoyi-10-krokv-do-profesiyimriyi/?gclid=EAIaIQobChMI7ZqZ8rSp9QIVhozICh2feADCEAMYASAAEgKdKfD>

ДОДАТКИ

Додаток А

Модель професійної орієнтації на педагогічну професію в умовах дистанційного навчання

Диференційно-діагностичний опитувальник (ДДО)

Припустимо, що після відповідного навчання ти зможеш виконувати будь-яку роботу. Однак, якщо тобі доведеться вибирати тільки одну з двох можливостей, що ти вибереш? У запропонованому «Бланку відповідей ДДО» тобі необхідно дати відповіді на поставлені запитання. При відповіді необхідно кожний раз запитати себе: «Подобається мені заняття, про яке говориться у першій частині твердження чи ні?». Довго роздумувати не потрібно, краще покластися на перше, безпосереднє почуття. Оцінювання тверджень проходить наступним чином: «Якщо заняття тобі швидше подобається, ніж не подобається – постав у відповідній клітинці знак «+». Якщо подобається – два плюси «++», якщо дуже подобається – три плюси «+++». Якщо швидше не подобається, ніж подобається – один мінус «-», якщо не подобається – два «--», а якщо дуже не подобається три мінуси «---». Подібним чином необхідно запитувати і про заняття, що записане в другій половині тверджень. Питання читаються попарно (питання 1А і 1Б). Ти повинен надати перевагу одному із варіантів (у відповіді повинно бути більше плюсів або хоча би менше мінусів у відношенні однієї половини до другої).

а	б
1. Доглядати за тваринами	Обслуговувати машини, прилади (стежити, регулювати)
2. Допомогати хворим	Складати таблиці, схеми, програми для обчислювальних машин
3. Стежити за якістю книжкових ілюстрацій, художніх листівок, плакатів, грамплатівок	Стежити за станом, розвитком рослин
4. Обробляти матеріали (дерево, тканина, метал, пластмасу й т.д.)	Доводити товари до споживача, рекламувати, продавати
5. Обговорювати зміст науково-популярних книг, статей (п'єси, концерти й т.д.)	Обговорювати художні книги

6. Вирощувати молодняк (тварин якої-небудь породи)	Тренувати товаришів (або молодших) у виконанні яких-небудь дій (трудових, навчальних, спортивних)
7. Копіювати малюнки, зображення (або налагоджувати музичні інструменти)	Керувати будь-яким вантажним засобом – підйомним краном, трактором, тепловозом і ін.
8. Повідомляти, роз'яснити людям потрібні їм відомості (у довідковому бюро, на екскурсії й т.д.)	Оформляти виставки, вітрини (або брати участь у підготовці п'єс, концертів)
9. Ремонтувати речі, вироби (одяг, техніку), житло	Шукати й виправляти помилки в текстах, таблицях, малюнках
10. Лікувати тварин	Виконувати обчислення, розрахунки
11. Виводити нові сорти рослин	Конструювати, проектувати нові види промислових виробів (машини, одяг, будинку й т.п.)
12. Розбирати суперечки, сварки між людьми (переконувати, роз'яснити, карати, заохочувати)	Розбиратися в кресленнях, схемах (перевіряти, уточнювати, упорядковувати)
13. Спостерігати, вивчати роботу кружків художньої самодіяльності	Спостерігати, вивчати життя мікробів
14. Обслуговувати, налагоджувати медичні прилади, апарати	Надавати людям медичну допомогу при пораненнях, забитих місцях
15. Художньо описувати, зображувати події, що спостерігаються або уявляються	Складати точні описи, звіти про спостережувані явища, події, вимірювані об'єкти й т.п.
16. Робити лабораторні аналізи в лікарні	Приймати, оглядати хворих, розмовляти з ними, призначати лікування
17. Красити або розписувати стіни приміщень, поверхню виробів	Здійснювати монтаж або зборку машин, приладів
18. Організовувати культпоходи однолітків або молодших хлопців у театри, музеї; організовувати екскурсії, туристичні походи й т.п.	Грати на сцені, брати участь у концертах

19. Виготовляти по кресленнях деталі, вироби (машини, одяг), будувати будинки	Займатися кресленням, копіювати креслення, карти
20. Вести боротьбу із хворобами рослин, шкідниками лісу, саду	Працювати на клавішних машинах (друкарській машинці, телетайпі, складальній машині)

Аркуш відповідей:

1	2	3	4	5
1a	1б	2a	2б	3a
3б	4a	4б	5a	5б
6a		6б		7a
	7б	8a		8б
	9a		9б	
10a			10б	
11a	11б	12a	12б	13a
13б	14a	14б	15a	15б
16a		16б		17a
	17б	18a		18б
	19a		19б	
20a			20б	

Обробка результатів: За кожен знак «+» ставиться 1 бал. Бали кожної колонки підсумовуються, а їхня кількість визначає схильність до тієї чи іншої професії.

Назва типів професії за колонками:

1. «Людина – природа».
2. «Людина – техніка».
3. «Людина – людина».
4. «Людина – знак».
5. «Людина – художній образ».

Приклад.

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ «ДДО» учня Степанець В. О.

Л-П	Л-Т	Л-Л	Л-З	Л-Х
1а +	1б –	2а +	2б –	3а +
3б –	4а –	4б ++	5а –	5б ++
6а –		6б ++		7а –
	7б +	8а +++		8б –
	9а –		9б ++	
10а +			10б –	
11а –	11б +	12а ++	12б –	13а +
13б –	14а –	14б ++	15а –	15б +
16а –		16б ++		17а +
	17б –	18а +++		18б –
	19а +		19б –	
20а –			20б ++	
+ 2	3	17	4	6
– 11	10	0	7	4

Висновок: підрахувавши всі плюси і мінуси, можна зробити висновок, що оптанту найбільше підходять професії типу «Людина-людина». Далі потрібно повернутись до бланку відповідей та звернути увагу на номер твердження у якому вона дала відповідь «дуже подобається» (+++) – твердження за номерами 8а та 18а. Ці твердження можуть слугувати орієнтиром у виборі з професій екскурсовода, гіда, працівника довідкового бюро, менеджера з туризму. А на професії типу «Людина-природа», їй взагалі не варто звертати увагу. Для того, щоб підтвердити отримані результати і більш конкретно визначитись із бажаною для неї професією, потрібно пройти методику ПДО, за якою визначається тип професійної діяльності та провідна мета праці.

Які професії входять у перелік «людина – людина»

Анкета ДДО Клімова Е. А. передбачає і систему спеціальностей, предметом яких є особистість. Професіонали даній області займаються вихованням, навчанням, лікуванням, наданням сервісних послуг, інформаційним обслуговуванням, правозахистом і т. д.

Люди, які працюють у даній сфері, повинні мати:

1. Комунікабельність.
2. Доброзичливість.
3. Витримку.
4. Гарне самопочуттям при спілкуванні з оточуючими.
5. Самоконтроль емоційних станів.
6. Добре розвинену промову.
7. Красномовство, уміння переконувати.
8. Пунктуальність і акуратність.
9. Знання психології людей.

Тест «Моя майбутня професія»

1. Робота, пов'язана з обліком і контролем, – це досить нудно:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

2. Я віддам перевагу займатися фінансовими операціями, а не, наприклад, музикою:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

3. Неможливо точно розрахувати, скільки часу піде на дорогу до роботи, принаймні, мені:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

4. Я часто ризикую:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

5. Мене дратує безлад:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

6. Я охоче почитав (а) би на дозвіллі про останні досягнення в різних галузях науки:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

7. Записи, які я роблю, не дуже добре структуровані й організовані:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

8. Я волю розумно розподіляти гроші, а не витратити все відразу:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

9. У мене спостерігається, швидше, робочий безлад на столі, ніж розташування речей по акуратним «стопочку»:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

10. Мене приваблює робота, де необхідно діяти згідно інструкції або чітко заданому алгоритму:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

11. Якщо б я щось збирав (а), я б постарався (ась) упорядкувати колекцію, все розкласти по татусям і поличках:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

12. Терпіти не можу наводити порядок і систематизувати що б то не було:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

13. Мені подобається працювати на комп'ютері – оформляти або просто набирати тексти, робити розрахунки:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

14. Перш ніж діяти, треба продумати всі деталі:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

15. На мій погляд, графіки і таблиці – дуже зручний і інформативний спосіб надання інформації:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

16. Мені подобаються ігри, в яких я можу точно розрахувати шанси на успіх і зробити обережний, але точний хід:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

17. При вивченні іноземної мови я волію починати з граматики, а не отримувати розмовний досвід без знання граматичних основ:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

18. Стикаючись з якоюсь проблемою, я намагаюся всебічно її вивчити (ознайомитися з відповідною літературою, пошукати потрібну інформацію в інтернеті, поговорити з фахівцями):

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

19. Якщо я висловлюю свої думки на папері, мені важливіше ...

- а) логічність тексту;
- б) важко відповісти;
- в) образність викладу.

20. У мене є щоденник, в який я записую важливу інформацію на декілька днів вперед:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

21. Я із задоволенням дивлюся новини політики та економіки:

- а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

22. Я б хотів (а), щоб моя майбутня професія ...

а) забезпечувала мене потрібної порцією адреналіну;

б) важко відповісти;

в) давала б мені відчуття спокою і надійності.

23. Я доробляю роботу в останній момент:

а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

24. Взявши книгу, я завжди ставлю її на місце:

а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

25. Коли я лягаю спати, то вже напевно знаю, що буду робити завтра:

а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

26. В своїх словах і вчинках я слідую прислів'ю «Сім разів відміряй, один – відріж»:

а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

27. Перед відповідальними справами я завжди складаю план їх виконання:

а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

28. Після вечірки миття посуду я відкладаю до ранку:

а) так;

б) важко відповісти;

в) ні.

29. Я серйозно ставлюся до свого здоров'я:

а) так;

- б) важко відповісти;
- в) ні.

30. Коли в мене щось не виходить, я ...

- а) терпляче намагаюся знайти рішення;
- б) важко відповісти;
- в) починаю нервувати і злитися.

Для обробки результатів тестування скористайтеся наведеною таблицею.

У стовпцях наведені номери питань (від 1 до 30), у рядках – варіанти відповідей (перший, другий і третій). У клітках таблиці – бал, який нараховується за вибір відповідного варіанта для кожного питання. Підрахуйте кількість набраних вами балів (максимальна кількість – 60; мінімальна – 0 балів).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Відповідь 1	0	2	0	0	2	2	0	2	0	2	2	0	2	2	2
Відповідь 2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Відповідь 3	2	0	2	2	0	0	2	0	2	0	0	2	0	0	0
	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Відповідь 1	2	2	2	2	2	2	0	0	2	2	2	2	0	2	2
Відповідь 2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Відповідь 3	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	0	0

Від 49 до 60 балів

Ви показали високий інтерес до знакових систем – це умовні знаки, цифри, коди, природні та штучні мови. Ви могли б знайти себе в професіях, пов'язаних зі створенням й оформленням документів (на рідній або іноземній мові), діловодством, аналізом текстів й їхнім перетворенням, перекодуванням (коректор, секретар-референт, технічний редактор, митний декларатор, архіваріус, нотаріус); числами, кількісними співвідношеннями (економіст, програміст, бухгалтер, статистик, демограф, математик), системами умовних знаків, схематичними відображеннями об'єктів (кресляр, картограф). Вам цікава гадана багатьма нудною й монотонною робота з паперами, цифрами, буквами, документами й т.п. – організація, упорядкування, аналіз, контроль й ін. Ви приймаєте рішення, ретельно розглянувши ситуацію й зваживши альтернативи,

що робить вас незамінним у бізнесі, керуванні, науках. Однак з вашим самоконтролем, вам не вистачає безпосередності (і навіть імпульсивності), необхідної представникам сфери мистецтва. Крім того, можуть виникати труднощі через невміння розслаблюватися, тому вам варто розвивати гнучкість у поведженні, уміння змінювати свої плани при необхідності, не жадати від себе й навколишніх бездоганності.

Від 37 до 48 балів

Ви показали підвищений інтерес до знакових систем – це умовні знаки, цифри, коди, природні й штучні мови. Ви могли б знайти себе в професіях, пов'язаних зі створенням й оформленням текстів (на рідній або іноземній мові), діловодством, аналізом текстів й їхнім перетворенням, перекодуванням (коректор, секретар-референт, технічний редактор, митний декларатор, архіваріус, нотаріус); числами, кількісними співвідношеннями (економіст, програміст, бухгалтер, статистик, демограф, математик), системами умовних знаків, схематичними відображеннями об'єктів (кресляр, картограф). Пам'ятайте, що робота зі знаковими системами жадає від людини здатності до абстрактного мислення, тривалого й стійкого зосередження уваги, посидючості. Крім того, при наявності інших, більш виражених інтересів, робота зі знаковими системами може бути лише частиною іншої, основної професії (наприклад, активне використання іноземних мов, ведення документації, розрахунки – у роботі менеджера, юриста, фінансиста, журналіста).

Від 25 до 36 балів

Ви показали деякий інтерес до знакових систем. Цей інтерес поєднує професії, пов'язані з текстами (упорядкування, ведення записів, пошук, аналіз і переробка інформації, накопичення й зберігання різного роду відомостей) або цифрами, формулами, таблицями, кресленнями, схемами (кодування, схематизація, розрахунки). Ви здатні акуратно й точно виконувати роботу, при необхідності – дисципліновані, оперативні. Але при цьому зберігаєте гнучкість і мобільність. Головне – це ваше терпиме відношення до гаданої багатьма нудної й монотонної роботи з паперами, цифрами,

текстами, документами. Але цей інтерес не настільки великий, щоб однозначно замикає себе у світ знаків. Подумайте, можливо, знакові системи «сухуваті» для вас? При виборі професії рекомендуємо вам орієнтуватися на інші, більш яскраво виражені у вас інтереси.

Від 13 до 24 балів

Вам не особливо цікаво те, що припускає роботу з документами, знаками, цифрами, текстами, паперами. Швидше за все, ви відноситеся до людей більш-менш творчих, не люблячих роботу за алгоритмом, монотонну, пов'язану з «сидінням на одному місці», канцелярську роботу, розрахунки. Бажано не вибирати посад, де з Вас будуть вимагати жорсткого дотримання термінів здачі робіт, де необхідно чітко виконання інструкцій, де передбачається робота з архівами, базами даних, безліччю інформації у вигляді схем, креслень, каталогів. Ті сфери, де потрібна точність, оперативність, акуратність, дисциплінованість, відповідальність (інженер, юрист, економіст, програміст), швидше за все, здадуться вам сухими, нудними й зажадають великої напруги. Ваша схильність до імпровізації, нестандартності, нерегламентованості може бути доречна для представників творчих професій, діячів сфери мистецтв, а також при роботі в умовах невизначеності, частих відряджень і т.д. (продюсування, реклама, дизайн, психологія, журналістика й т.д.).

Від 0 до 12 балів

Вам зовсім нецікаво все, що припускає роботу з документами, знаками, цифрами, текстами, паперами. Ви більше цінуєте в житті сюрпризи й імпровізацію. Швидше за все, ви відноситеся до людей творчих, що ненавидять роботу за алгоритмом, монотонну, пов'язану з «сидінням на одному місці». Вам навряд чи підійдуть ті посади, де з вас будуть вимагати жорсткого дотримання термінів, де необхідне чітко виконання інструкцій, де передбачається робота з архівами, базами даних. Ваша схильність до імпровізації, нестандартності, нерегламентованості може бути доречна для представників творчих професій, а також при роботі в умовах невизначеності, частих відряджень і т.д. (продюсування, реклама,

дизайн, психологія, журналістика й т.д.). Однак ви не завжди можете змусити себе робити те, що «треба», замість того, що «хочеться». Це може створити складнощі при працевлаштуванні, адже практично будь-яка робота припускає правила й зобов'язання. Рекомендуємо вам розвивати в собі вольові якості, уміння планувати, дисциплінованість.

Тест для оцінки комунікативних умінь

Варіант № 1

Інструкція до тесту. Відзначте ситуації, які викликають у вас незадоволення або досаду і роздратування при бесіді з будь-якою людиною – будь то ваш товариш, товариш по службі, безпосередній начальник, керівник або просто випадковий співрозмовник.

Текст опитувальника

1. Співрозмовник не дає мені шансу висловитися, у мене є, що сказати, але немає можливості вставити слово.
2. Співрозмовник постійно перериває мене під час бесіди.
3. Співрозмовник ніколи не дивиться в обличчя під час розмови, і я не впевнений, чи слухає він мене.
4. Розмова з таким партнером часто викликає почуття марної трати часу.
5. Співрозмовник постійно метушиться, олівець і папір займають його більше, ніж мої слова.
6. Співрозмовник ніколи не посміхається. У мене виникає почуття невдоволення і тривоги.
7. Співрозмовник відволікає мене питаннями та коментарями.
8. Що б я не сказав, співрозмовник завжди охолоджує мій нив.
9. Співрозмовник завжди намагається спростувати мене.
10. Співрозмовник пересмикує зміст моїх слів і вкладає в них інший зміст.
11. Коли я задаю питання, співрозмовник змушує мене захищатися.
12. Іноді співрозмовник перепитує мене, роблячи вигляд, що не розчув.
13. Співрозмовник, не дослухавши до кінця, перебиває мене лише потім, щоб погодитися.
14. Співрозмовник при розмові зосереджено займається стороннім: протирає скла, грає ручкою і т.д., і я твердо впевнений, що він при цьому не уважний.
15. Співрозмовник робить висновки за мене.
16. Співрозмовник завжди намагається вставити слово в моє оповідання.

17. Співрозмовник завжди дивиться на мене дуже уважно, не кліпаючи.

18. Співрозмовник дивиться на мене, ніби оцінюючи. Це мене турбує.

19. Коли я пропоную що-небудь нове, співрозмовник каже, що він думає так само.

20. Співрозмовник переграє, показуючи, що цікавиться бесідою, занадто часто киває головою, ахає і підтакує.

21. Коли я говорю про серйозне, співрозмовник вставляє смішні історії, жарти, анекдоти.

22. Співрозмовник часто дивиться на годинник під час розмови.

23. Коли я входжу в кабінет, він кидає всі справи і всю увагу звертає на мене.

24. Співрозмовник поводиться так, ніби я заважаю йому робити що-небудь важливе.

25. Співрозмовник вимагає, щоб всі погоджувалися з ним. Будь-яке його висловлювання завершується питанням: «Ви теж так думаете?» Або «Ви з цим не згодні?»

Інтерпретація результатів.

Підрахуйте відсоток ситуацій, що викликають у вас досаду і роздратування.

70-100% – ви поганий співрозмовник. Вам необхідно працювати над собою і вчитися слухати.

40-70% – вам притаманні деякі недоліки. Ви критично ставитеся до висловлювань. Вам ще бракує деяких достоїнств хорошого співрозмовника, уникайте поспішних висновків, не загострюйте увагу на манері говорити, що не вдавайте, не шукайте прихований сенс сказаного, що не монополізуйте розмову.

10-40% – ви хороший співрозмовник, але іноді відмовляєте партнеру в повній увазі. Повторюйте ввічливо його висловлювання, дайте йому час розкрити свою думку повністю, пристосовуйте свій темп мислення до його мови і можете бути впевнені, що спілкуватися з вами буде ще приємніше.

0-10% – ви відмінний співрозмовник. Ви вмієте слухати. Ваш стиль спілкування може стати прикладом для оточуючих.

Варіант № 2

Інструкція до тесту.

На 10 питань слід дати відповіді, які оцінюються:

- майже завжди – 2 бали;
- в більшості випадків – 4 бали;
- іноді – 6 балів;
- рідко – 8 балів;
- майже ніколи – 10 балів.

Текст опитувальника

1. Чи намагаєтеся ви згорнути бесіду в тих випадках, коли тема (або співрозмовник) нецікаві вам?
2. Чи дратують вас манери вашого партнера по спілкуванню?
3. Чи може невдалий вираз іншої людини спровокувати вас на різкість або грубість?
4. Чи уникаєте ви вступати в розмову з невідомим або малознайомим вам людиною.
5. Чи маєте ви звичку перебивати говорить?
6. Чи робите ви вигляд, що уважно слухаєте, а самі думаєте зовсім про інше?
7. Чи міняєте ви тон, голос, вираз обличчя в залежності від того, хто ваш співрозмовник?
8. Чи змінюєте ви тему розмови, якщо він торкнувся неприємної для вас теми?
9. поправляє ви людину, якщо в його мові зустрічаються неправильно вимовлені слова, назви, вульгаризми?
10. Чи буває у вас поблажливо-менторський гон з відтінком зневаги та іронії по відношенню до співрозмовника?

Обробка і інтерпретація результатів.

Чим більше балів, тим більшою мірою розвинене у вас вміння слухати. Якщо набрано більше 62 балів, то ви слухач «вище середнього рівня». Зазвичай середній бал слухачів 55.

Новітні інтернет-ресурси – освітні сайти в Україні

<http://osvita.ua> Портал «Освіта.UA»

<http://urok-ua.com> Портал «UROK-UA»

<http://pedrada.com.ua> Педрада. Портал освітян України

<http://infosvit.if.ua> Освітній портал «ІНФОСВІТ»

<http://pedpresa.ua> Освітній портал «Педагогічна преса»

<http://education-ua.org> Портал громадських експертів «Освітня політика»

<http://educlub.com.ua> Освітній онлайн-журнал

<http://shodennik.ua> Інтернет-проект, метою якого є створення єдиної освітньої мережі для всіх учасників освітнього процесу

<http://school.xvatit.com> Гіпермаркет знань

<http://uschool.com.ua> Нова українська школа – матеріали для вчителів та батьків

Банк педагогічних ситуацій для аналізу

– Учитель десь розкопав анкету з такими запитаннями: Ким би ти хотів бути? – Більшість учнів 9-го класу відповіли «Не знаю». Що головне в житті? – Учні відповіли: Гроші. Навіщо потрібно вчитися? Відповідь: Щоб не приставали батьки. Відповіді учнів вразили педагога, і він вирішив, що слід щось робити.

Але що?

– Гельвецій писав: «Виховання може все». В. Г. Белінський вважав дещо інакше: «Виховання може зробити багато, але воно не безмежне. За допомогою щеплень можна змусити дику яблуню давати садові яблука, та ніяке мистецтво садівника не зможе змусити її приносити жолуді».

Чию думку Ви підтримаєте?

– Слабка учениця відповідає чудово. Але вчителька знає: якщо задати додаткове питання, як це вона робить звичайно, то дівчинка з ним не впорається. Вчителька ставить високу оцінку і садить ученицю на місце.

Поясніть дії вчительки.

– Будучи ще молодим учителем, В. одного разу не стримався і почав обурено кричати на восьмикласника, що справді був винний. Учень слухав його, а потім так собі спокійно запитав: «Чого ти репетуєш?»

Спрогнозуйте дії вчителя.

– Вчитель входить на урок. У класі тихо лунає музика. Вчитель підвищує голос, але музика також посилюється.

Як бути?

– Учень розв’язує задачу біля дошки. Вчитель довго добивається від нього правильного рішення. Врешті учень говорить: «Ви й самі не знаєте, як вона розв’язується!»

– Вчительку біології учні поза очі називали Кульбабою, що не було для неї таємницею. І ось на уроці один з бешкетників запитує вчительку з явним кепкуванням: «А кульбабу можна засушити?»

Якою має бути реакція вчительки?

– Учень 9 класу отримує третю незадовільну оцінку. Учитель сварить його: «Безсовісний! Байдикуєш, лише хліб даремно їси!». Після уроку учень підійшов до вчителя і сказав: «Я не ваш хліб їм, а тато мені шматком ніколи не докоряє».

Обґрунтуйте позиції вчителя та учня, проаналізуйте їх.

– У відповідь на зауваження вчителя: «Як ти розмовляєш з учителем!». Учень говорить: «Людина, яка неправильно вимовляє слова «жакет» і «коридор», не має права бути вчителем».

Прокоментуйте ситуацію.

– Біля школи старші підлітки захоплено грають у футбол. У цей час підвезли нові меблі для навчальних кабінетів.

Як Ви запропонуєте учням припинити гру і допомогти розвантажувати меблі?

– Будь-яке намагання вчительки, що викладає історію в 5-7-х класах, домогтися, щоб учні слухали пояснення, виконували завдання, реагували на оцінки, що виставляються нею, ні до чого не приводять. Учителька перечитала купу літератури, радилася з усіма, з ким тільки можливо, у тому числі зі шкільним психологом, але змінити нічого не вдається. Вчителька відвідала велику кількість уроків корифеїв, але зрозуміти, чому й як їм удається захопити дітей, знайти з ними контакт, їй так і не вдалося.

– Учень 9-го класу Славко К. розповів учительці страшну таємницю, взявши з неї слово честі, що вона ніколи і нікому не розповість про те, що вона від нього почула. Йшлося про дуже

серйозний карний злочин, а також про те, що кримінальна група змушує підлітка йти цим шляхом далі. Учень запевнив, що, якщо вразі, вона почне робити якісь необережні рухи, її просто вб'ють. Учителька страшенно налякана.

– Учителька вивезла восьмикласників за місто, в ліс. Спочатку діти бігали, кричали, кидалися шишками та гілками, потім сіли, поклавши голови на рюкзаки і сумки, й замовкли. Робити щось, рухатися, говори їх вже не хотілося. їм уже не хотілося. Повернувшись, вони скаржаться на даремно втрачений час.

Що слід було робити, щоб розворушити їх, зацікавити?

– Учителі довго готували, спільно з учнівським активом, предметний вечір з літератури, але на цей вечір ніхто з учнів не з'явився, незважаючи на оголошення, видані кожному запрошення, привабливу тему вечора.

– У школі з'явився вчитель, який раз на тиждень проводить якийсь спецкурс без оцінок. Уроки в нього проходять весело, розкуто, діти отримують задоволення, домашні завдання робити нетреба. У школі тільки й розмов, що про цього вчителя. Діти безмежно захоплені ним, усі інші вчителі поблякли й втратили свій авторитет. Учні ставлять методи цього педагога як приклад і зневажливо ставляться до виконання домашніх завдань з інших предметів.

– Восьмикласники домовилися ігнорувати класні години й замість цього збираються майже всім класом у когось удома і за спеціальною домовленістю, підготувавшись заздалегідь, розмовляють про всілякі цікаві справи, події, відкриття, а потім п'ють чай і каву або фанту й колу і танцюють. Свого класного керівника вони на ці частування не запрошують, але батьки розповіли про це вчителеві, і він замислився...

– У дитини середні здібності, але родина поставила за мету зробити з нього вундеркінда. Увесь його день розписаний за годинами, мати і батько, бабуся і дідусь записали записали його в різні гуртки і секції. Уроки його примушують робити по 5-6 годин на

день, лають за всіляку помилку. Влітку на дачі дитина має читати позакласну класику, слухати годинами серйозну музику, вчити вірші великих поетів, коли приходять гості, хлопчик має показувати їм свої таланти.

– Безсовісний директор школи, яка усе своє педагогічне життя мріяла про пенсію, дізнавшись, що деякі учні школи достроково, ще до складання шкільних іспитів вступили до інституту, жорстко зрізала їх на випускному іспиті.

Що робити?

– У жовтні в 9-Б класі класний журнал було підмінено іншим, до якого хтось вписав усі тексти, змінивши тільки оцінки учнів дивним чином: усі оцінки занижені на один-два бали.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
Програма факультативу «Юний педагог» розрахована на один (два) роки, заняття факультативу – дві (одна) години на тиждень.....	4
Завдання освоєння Програми факультативу «Юний педагог» .	5
Елементи Програми факультативу «Юний педагог».....	5
Методи й форми навчання за Програмою факультативу «Юний педагог»	6
Очікувані результати навчання за Програмою факультативу «Юний педагог»	8
Вимоги до результатів освоєння Програми факультативу «Юний педагог»	9
Навчально-тематичний план Програми факультативу «Юний педагог»	12
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	17
ДОДАТКИ.....	20

**ГРИНЬОВА Марина Вікторівна
ПІВОВАР Ніна Михайлівна**

**ПРОГРАМА ФАКУЛЬТАТИВУ
«ЮНИЙ ПЕДАГОГ»**

Підписано до друку 30.01.2022 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 2,6
Наклад 100 шт. Замовлення 2022-12

Видавництво ПП «Астроя»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
E-mail: astraya.pl.ua@gmail.com, веб-сайт: astraya.pl.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5599 від 19.09.2017 р.

Друк ПП «Астроя»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
Дата державної реєстрації та номер запису в ЄДР
14.12.1999 р. № 1 588 120 0000 010089